O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETINING
KATTAQO‘RG‘ON FILIALI

Ro‘yxatga olindi
№ BD-60110900
2023 yil “__”_____

“TASDIQLAYMAN”
Direktor:
_____ Sh.R.Urakov
2023 yil “__”_____

T/F.Mahalliy o’simliklar fan dasturi

Bilim sohasi:	500 000 – Tabiiy fanlar
Ta’lim sohasi:	510 000- Biologik va turdosh fanlar
Ta’lim yo‘nalishi:	60110900 - Biologiya

Kattaqo‘rg‘on – 2023

CamScanner yordamida skanerlangan

Fan/modul kodi	O‘quv yili 2024-2025	Semestr 3	ECTS – Kreditlar 4
Fan/modul turi Tanlov fan	Ta’lim tili O‘zbek		Haftadagi dars soatlari 4

1.	Fan nomi	Semestr	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Umumiy (soat)
	Mahalliy o’simliklar	3	60	60	120

2.

I. Fanning mazmuni

Fanni o‘qitishdan maqsad – Fanni o’qitishdan maqsad mahalliy o’simliklar tuzilishi hamda o’simliklarning sharoitga moslashish qonuniyatlari, yer yuzida tarqalishi, sistematikasi, hayotiy shakllari, kelib chiqishi, taksonomik birliklar, taksonlarga bo’linishi, ekologik omillarning ta’siri, ularning muayyan sharoitga moslanishidagi biologik xususiyatlarining o’zgarishlari bo’yicha yo’nalish profiliga mos bilim, ko’nikma va malakani shakllantirishdan iborat. Fan va ta’lim integratsiyasi mazmun mohiyatidan kelib chiqqan holda innovasiyalarni ta’lim tizimiga keng jalb etish, zamonaviy axborot-kommunikasiya tizimidan keng foydalanish..

Fanning vazifasi – mahalliy o’simliklarning botanik tavsifi va sistematikasi, tabiiy tarqalishi va ekologiyasi, qimmatbaho dorivor turlarni madaniylashtirish va iqlimlashtirish, kimyoviy tarkibi va tasnifi, tabobatda qo’llanilishi, dorivor o’simliklar xomashyosidan damlama va qaynatmalar tayyorlash usullarini amalda qo’llay olishni o’rgatishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu Kirish. O`zbekiston o`simliklar qoplamining o`rganilish tarixi. O’zbekistonning tabiiy sharoiti

2-mavzu. Iqlim omillari va ularning o’simliklarga ta’siri. Endem o’simliklar. Ularning yer yuzida tarqalishi va ularga iqlim sharoitlarining ta’siri.

3-mavzu. O`zbekistonning tabiiy-tarixiy hududlarga bo`linishi. O`zbekiston florasining sistematik va ekologik tarkibi

CamScanner yordamida skanerlangan

4-mavzu. Tuproqlar, yaylovlar degradatsiyasi va ularni oldini olish chora tadbirlari. O`zbekiston florasida o`sadigan va xalq xo`jaligida keng ishlatiladigan o`simliklar

5-mavzu. O`zbekistonda o`simliklar qoplamining tiplarga taqsimlanishi va balandlik pog`onalari. Cho'l,adir tog',yaylov o'simliklar qoplami

6-mavzu. O'simliklarni hayotiy formalari.O'zbekiston hududida tarqalgan daraxt,buta,yarim buta,ko'p yillik,ikki yillik,bir yillik o'simliklar

7-mavzu. Cho`l balandlik pog`onasining o`simliklar qoplami. Rang –har xil o'tli tog' oldi yarim cho'l o'simliklar tipi

8-mavzu. Tog',adir ,yaylov,o'simliklar qoplami.O'simlik turlari,tarqalishi, ahamiyati.

9-mavzu. Sho'rlangan tuproqda o'sadigan o'simliklar. Kosmopolit o'simliklar.

**10-mavzu. Mezofit o`simliklarni anatomiyasini o'rganish.** Psamofil o`simliklarning tuzilishini o'rganish

**11-mavzu. Kserofil o`simliklarning anatomiyasini o'rganish.** Gipsofil o`simliklarni tuzilishini o'rganish

12-mavzu. Gidrofil o`simliklar qoplami. O'simlik turlari,tarqalishi, ahamiyati

13-mavzu. O`zbekiston «Qizil kitob» iga kiritilgan o`simlik turlari bilan tanishish. Ushbu oilalarning botanik tavsifi, keng tarqalgan madaniy, yovvoyi va istiqbolli dorivor turlarining amaliy ahamiyatini o'rganish

14-mavzu. O`zbekiston florasida o`sadigan va xalq xo`jaligida keng ishlatiladigan o`simliklar. oilalarning botanik tavsifi, keng tarqalgan madaniy, yovvoyi va istiqbolli dorivor turlarining amaliy ahamiyatini o'rganish.

15-mavzu: O`zbekiston suv havzalarida o`sadigan o`simliklar. Bo'limning ajdodlari va kichik ajdodlari, oilalarining botanik tavsifi, keng tarqalgan madaniy, yovvoyi va istiqbolli dorivor turlarining amaliy ahamiyatini o'rganish.

III. Amaliy mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. O'simliklarni hayotiy formalari
2. Cho`l balandlik pog`onasining o`simliklar qoplami. Rang –harxil o'tli tog' oldi yarim cho'l o'simliklar tipi

CamScanner yordamida skanerlangan

3. Adir balandlik pog`onasining o`simliklar qoplami.
4. Tog` balandlik pog`onasining o`simliklar qoplami
5. Yaylov (baland tog`) pog`onasining o`simliklar qoplami.
6. To'qay o'simliklar qoplami.
7. Sho'rlangan tuproqda o'sadigan o'simliklar. Kosmopolit o'simliklar
8. Mezofit o`simliklarni anatomiyasini o'rganish. Psamofil o`simliklarning tuzilishini o'rganish
9. Kserofil o`simliklarning anatomiyasini o'rganish. Gipsofil o`simliklarni tuzilishini o'rganish
10. Gidrofil o`simliklar qoplami
11. Kserofil daraxt va butalar
12. Efemer va efemeroid o`simliklarni gerbariylar asosida o'rganish
13. Kreofil tipidagi o'simliklar
14. Nina bargli o'rmonlar, archazor o'rmonlar
15. O`zbekiston «Qizil kitob» iga kiritilgan o`simlik turlari bilan tanishish

V.Mustaqil ta'lim bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. O`zbekiston florasini o`rganishda SamDU Botanika kafedrasi olimlarining hissalari Madaniy dorivor o'simliklarning kelib chiqishi.
2. O`zbekiston «Qizil kitob» iga kiritilgan o`simlik turlari bilan tanishish.
3. O`zbekistonning tabiiy-tarixiy hududlarga bo`linishi Tuproqlar, yaylovlar degradasiyasi va ularni oldini olish chora tadbirlari O'simliklarning inson va biosferada tutgan o'rni.
4. O'zbekistonning tabiiy florasi va tarqalish areali
5. O`zbekiston florasida o`sadigan va xalq xo`jaligida keng ishlatiladigan o`simliklar
6. O`zbekistonda o`sadigan yovvoyi daraxtlar va butalar.
7. Tuproqlar, yaylovlar degradasiyasi va ularni oldini olish chora tadbirlari
8. O`zbekiston florasida o`sadigan va xalq xo`jaligida keng ishlatiladigan o`simliklar
9. O`zbekiston suv havzalarida o`sadigan gulli o`simliklar
10. O`zbekiston Respublikasining yer sharida joylashish o`rni va tabiati.
11. O`zbekiston florasida turlar soniga boy oilalar
12. To`qayzorlar
13. Zarafshon to`qayzorlardagi asosiy formasiya va assosiasiyalar.
14. Dorivor daraxt va buta o'simliklarning bioekologik xususiyatlarini o'rganish
15. Cho'l pog'onasida o'sadigan dorivor o'simliklarning bioekologik xususiyatlari o'rganish
16. SamDU, Botanika va o`simliklar fiziologiyasi kafedrasida saqlanayotgan gerbariy fondi.
17. O'zbekiston Respublikasida o'simliklar olamini muhofaza qilish bo'yicha qonun va qarorlar.

CamScanner yordamida skanerlangan

	18. Cho`l balandlik pog`onasida tarqalgan o`simliklar qoplami. 19. Bioxilma-xillikni asrash bo‘yicha olib borilayotgan ishlar. 20. O’zbekiston cho’llarining hozirgi holati..
3	**V. Ta’lim natijalari/Kasbiy kompetensiyalar** **Talaba bilishi kerak:** Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba: Mahalliy o’simliklar o’quv fanini o’zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida bakalavr: talabalar mahalliy o’simliklar faning maqsadi - o’ziga xos xususiyatlari; tabiatda tarqalishi va ko’payishi; tashqi sharoitga moslanish qonuniyatlari; yuksak o’simliklarning kelib chiqishini; taksonomik birliklarni; sistematik va ekologik guruhlarga ajratish usullarini o’rganadi. Mahalliy o’simliklar uchun xos bo‘lgan umumiy qonuniyatlar, ularning tuzilishi va taraqqiyot davrlari: gametofit va sporofit nasllarning gallanishi muhit hamda boshqa omillarga bog‘liq ekanligini tushunib yetadi. fazalarini;dorivor o‘simlik turlarini tanlash va rayonlashtirish xususiyatlarini ***bilishi kerak;*** talabalar mahalliy o’simliklar xususiy va tarixiy taraqqiyotda organlardagi o’zgarishlar; ularning bo’limlari, ajdodlari, qabila va oilalari; morfologik belgilariga qarab ajratishni, mutaxassislikka oid zamonaviy tadqiqot uslublarni mohiyatini tushinishda amaliy ***ko‘nikmalariga ega bo‘lishi kerak.*** Talaba ushbu fanni o‘qishi davomida mahalliy o’simliklar uchun xos bo‘lgan umumiy qonuniyatlar, ularning tuzilishi va taraqqiyot davrlari: gametofit va sporofit nasllarning gallanishi muhit hamda boshqa omillarga bog‘liq ekanligini tushunib yetish ***malakalariga ega bo‘lish kerak.***
4	**VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:** • Ma’ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • guruhda ishlash; • individual loyihalar; • Prezentatsiyalar; • Blits-so‘rovlar
5	**VII. Kreditni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘liq o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil

CamScanner yordamida skanerlangan

	mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
6	**VIII. Asosiy adabiyotlar:** 1. Ikromov M.I. Mahalliy o'simliklar, - Samarqand, 2004. 2. Шукуров Э.Д., Митропольский О.В., Тальских В.Н., Жолдубаева Л.Ы., Шевченко В.В. Атлас биологического разнообразия Западного Тянь-Шаня. Бишкек. 2005.102 с.. 3.Kollektiv avtorov - Rastitelnыy pokrov Uzbekistana. T. I – IV, Iz-vo Tashkent, 1984 g. 4.Хайдаров Х.Қ. Узбекистон флорасида Elaeagnaceae Juss. оиласи. Монография, изд. СамГУ. Тошкент. 2019 й. 275 б. 5.Хайдаров Х.Қ. Ўзбекистон тўқайзорлари ўсимликларининг хилма хиллиги ва уларнинг келиб чиқиши. – Монография, Самарканд: Зиёкор нашриёти 2016. – Б. 234 6.Есанқулов А.С. Флора Зааминского Государственного заповедника: Автореф. дисс… канд. биол. наук. – Ташкент, 2012. – С 21 7.Мустафаев С.М. Ботаника. – Тошкент: "Ўзбекистон", 2002. - 472 б. 8.Mustafaev S.M., Ahmedov O'.A. Botanika. - Toshkent, 2006. **Qo'shimcha adabiyotlar:** 1. Zokirov K.Z. – Flora i rastitelnost basseyna reki Zarafshan. Ch. I. Rastitelnost, Tashkent, 1955. 2. Korovin Ye.P. – Rastitelnost Sredney Azii i Yujnogo Kazaxstana. I – II toma, Iz-vo AN RUz, Tashkent, 1961, 1962 3. Раббимов А.Р, Мукимов Т. Тоғ олди ярим чўл (адир) яйловларидан оқилона фойдаланиш ва ҳосилдорлигини оширишга оид тавсиялар. Т. 2012. 45 б. 5. Хамидов А., Набиев М., Одилов Т. Ўзбекистон ўсимликлари аниқлагичи. - Тошкент, 1987. **Internet saytlari:** 1. http:www.uzedu.uz – O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi sayti 2. http://www.gov.uz– O'zbekiston Respublikasi xukumati portali. 3. www.pedagog.uz

CamScanner yordamida skanerlangan

7	Fan dasturi Samarqand davlat universiteti Kattaqo‘rg‘on filiali kengashining 2023 yil ___ _____ _____ son bayonnomasi bilan ma’qullangan.
8	**Fan/modul uchun mas’ullar:** G.G’.Normurodova SamDUKF Aniq va tabiiy fanlar fakulteti “Aniq va tabiiy fanlar” kafedrasi assistenti.
9	**Taqrizchilar:** M.B.Ashurov SamDUKF Aniq va tabiiy fanlar fakulteti “Aniq va tabiiy fanlar” kafedrasi assistenti. (ichki) F.Xalimov SamDU Biologiya fakulteti “Zoologiya” kafedrasi dotsenti (tashqi)

CamScanner yordamida skanerlangan